

Datum
2023-10-27

Ert datum
2023-06-27

Er referens
U2023/01467

Sarah Sim, 0707879145
Sarah.sim@sis.se

Utbildningsdepartementet
(u.registrator@regeringskansliet.se)

Synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik

Svenska institutet för standarder, SIS, har bjudits att inkomma med synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik, och vi vill bidra med synpunkter utifrån vårt ansvarsområde standardisering och som av staten erkänd svensk standardiseringsorganisation inom ISO och CEN.

Standardisering är ett effektivt medel för att nyttiggöra forskning och innovation, genom att ta tillvara nya tekniker, lösningar och fynd och därmed bana väg för implementering och bred användning genom utvecklingen av standarder på europeisk och internationell nivå.

För att möjliggöra upphämtning av forskning till standardisering krävs en god samverkan mellan standardisering och forskning i Sverige. Det ger ökade möjligheter för svenska intressenter att leda och påverka standardisering på alla nivåer, och ger ökad spridning av forskning och innovation för att lösa dagens samhällsutmaningar.

Genom att driva och leda internationell standardisering inom framtidsområden så kan Sveriges omhändertagande av forskning och innovation stärkas. Här behöver dock resurser avsättas för såväl forskning och industri som för myndigheter för att bemanna och finansiera Sveriges engagemang och ledarskap i standardiseringen. Standardisering är också ett viktigt verktyg för att få insyn i andra länders forskning och innovation. Det finns många områden som är viktiga för Sveriges position i världen. Bland annat AI, framtidens energi, bioteknologi, cybersäkerhet, cirkulär ekonomi, kritiska råmineraler, koldioxilagring/användning, grönt stål, rymden, tech, digitalisering och förmågan att hantera en föränderlig värld (resiliens) är alla exempel på områden där forskning, kompetens och standardisering kan bidra till Sveriges kapacitet. Inom standardiseringen ligger Sverige inom vissa områden långt fram och har även ledarskap internationellt (t.ex. cirkulär ekonomi) medan vi inom andra områden inte har ett tillräckligt stort engagemang för att säkra svensk perspektiv (t.ex. AI) och en god framåt drift med hjälp av standarder. Genom att delta i standardisering inom områden där Sverige inte ligger i framkant kan man bevaka och få insikter om dessa områden.

Kommissionens rekommendation 2023/498 om regler för god praxis för standardisering inom det europeiska forskningsområdet poängterar bland annat att standarder hjälper forskare och innovatörer att föra sina innovationer närmare marknaden och att sprida tekniska framsteg. I Kommissionens rekommendation förordas högre utbildningsanstalter och privata och offentliga forsknings- och innovationsorganisationer att 1) utveckla en standardiseringspolicy, 2) beakta standardiseringsverksamhet och dess output i forskares karriärutvecklingsplaner och forskningsbedömningar, 3) tillhandahålla utbildning i standardisering, och 4) anpassa tekniköverföringskontoren till standardiseringen. SIS önskar att perspektiv från Kommissionens standardiseringspolitik även genomsyrar regeringens forsknings- och innovationspolitik.

SIS önskar också att utformningen av regeringens forsknings- och innovationspolitik tar i beaktande den europeiska standardiseringsorganisationens satsning på standardisering och innovationer. Exempel på detta är initiativet Standards+innovation¹ som syftar till att standardisering tillsammans med forskarvärlden identifierar forskningsnära områden som så tidigt om möjligt kan knytas samman med standardisering för att skapa bäst möjliga nytta.

Det finns också andra exempel på framgångsrika koncept för att möjliggöra innovation och främja konkurrenskraft genom identifieringen av framväxande vetenskaps- och teknikområden som kan dra nytta av standardisering. Putting-Science-Into-Standards (PSIS) är ett gemensamt initiativ som utvecklats av den europeiska standardiseringen CEN-CENELEC och Europeiska kommissionens gemensamma forskningscenter – Joint Research Center (JRC). På årlig basis genomförs en workshop inom ett utvalt område för att samla forskning, industri och standardisering för att utvärdera och skapa en gemensam syn och plan framåt för att stärka ett framväxande område genom standardisering. Genomförda workshops har bland annat handlat om kvantteknik, organ-on-chip, datakvalitetskrav för AI och cirkulära tekniker i byggsektorn. SIS ser stora möjligheter att på liknande sätt skapa den typen av arena i Sverige för utbyte, kunskapshöjning och främjande av implementering och nyttiggörande av forskning. SIS och exempelvis RISE skulle kunna ha särskilt utsedda roller i den typen av arena för att skapa samverkan och framåt drift av för Sverige viktiga områden där forskning, industri och standardisering tar gemensamma steg framåt och skapar konkreta planer.

European Standardization Booster (HSbooster.eu) är ett initiativ från Europeiska kommissionen att tillhandahålla experttjänster till europeiska projekt för att hjälpa dem att öka och värdesätta projektresultat genom att bidra till att skapa eller revidera standarder. Projektet underlättar och effektiviserar dialogen mellan Horizon 2020 och Horizon Europe Research & Innovation-projekt med den formella standardiseringen och dess huvudaktörer för att öka den europeiska inverkan på (internationell) standardisering och stärka den europeiska konkurrenskraften. SIS ser att ett liknande initiativ skulle gynna svensk konkurrenskraft och föreslår att utvärdera en svensk motsvarighet till att stötta standardiseringsperspektiv i forskningsprojekt, exempelvis genom att tydligare inkludera standardiseringsperspektiv i Vinnova-ansökningar.

Industrin saknar tillräcklig standardiseringskunskap hos nyexaminerad arbetskraft och efterfrågar en större kompetens. SIS tar emot studenter som utför examensarbete och doktorander som gör praktik. Vi ser mycket positivt på den kunskapsöverföring och möjlighet till fördjupning som samverkan med studenter och doktorander ger. Vi tror dock att utbytet med studenter och doktorander skulle kunna breddas och formaliseras och att standardisering skulle kunna bli en större del i studenters och doktoranders utbildning. SIS skulle exempelvis kunna vara en uttalad och aktiv samarbetspart i doktorandprojekt.

¹ <https://www.standardsplusinnovation.eu/>

SIS ser också att kännedom och kompetens kring standardisering och vad den kan bidra med bidrar till integrering av forskning och innovation i standardisering. Här finns uppenbara fördelar med att stärka kompetensen kring standardisering för att nyttja kraften på bästa sätt. Den europeiska standardiseringen möter ett generationsskifte och här är det viktigt att Sverige skapar en struktur i arbetet med att utbilda de yngre generationerna samt att attrahera dem till standardiseringen. Kommissionen har i sin standardiseringsstrategi aviserat att man avser att hålla i universitetsdagar i syfte att öka medvetenheten om standardisering och SIS välkomnar regeringen att samarbeta med SIS för att spegla initiativet här i Sverige. Utbildningsfrågorna väntas också hamna i fokus inom den internationella standardiseringen inom ISO under de kommande åren.

I den kommande propositionen uppmanar SIS till att lyfta fram standardiseringens betydelse som strategiskt verktyg och en nödvändig komponent för att korta ner ledtiderna för att föra ut forskningsresultat och innovationer till internationella marknader och för Sverige att inhämta kunskap om resultat från andra länder, exempelvis genom att underlätta bedömning av överensstämmelse, marknadstillträde och stärka svenska innovationers genomslag på europeisk och internationell nivå.

SIS vill avslutningsvis uppmärksamma på de möjligheter som erbjuds att genom de erkända standardiseringsorganisationernas roll stärka Sveriges konkurrenskraft och bidra till att nå nationella och internationella mål för regeringens forsknings- och innovationspolitik genom den formella standardiseringen.

Med vänlig hälsning

Annika Andreasen
VD
Svenska institutet för standarder

SIS är en ideell förening och ett svenskt standardiseringsorgan. SIS är utsedd av regeringen att representera Sverige i ISO och CEN.

SIS projektleder det svenska arbetet med att ta fram standarder och tillhandahåller och förvaltar standarder i Sverige. Vi finansierar vår verksamhet genom främst deltagaravgifter och försäljning av standarder.

SIS verkar för svenskt inflytande i internationell standardisering inom ISO och CEN, och för att standarder sprids och används i Sverige.

Hos SIS kan aktörer inom näringsliv, akademi, offentlig sektor och frivilligorganisationer ta initiativ till och utveckla standarder som främjar en god samhällsutveckling.

Vid certifiering, validering och verifiering blir användning av standarder en del av den internationella kvalitetsinfrastrukturen som bl.a. sker genom de officiella ackrediteringsorganen, exempelvis Swedac i Sverige.